

האירורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

בס"ד, י"ב תמוז התשפ"ו

חולין נ"ח – ולד וביצים של טריפה, חיי תולעים וזבובים, איברים יתרים, ובהמה שאכלה רעל

שאלות:

1. התרנגולת של ניר התגלתה כטריפה, האם הביצה שהטילה אתמול מותרת באכילה?

ולד טריפה וביצי טריפה

הגמרא מביאה שתי גרסאות בדברי **אמימר**, ודנה כיצד כל גירסה תפרש את מחלוקת **רבי אליעזר ורבי יהושע**, לגבי ולד טריפה וביצי טריפה:

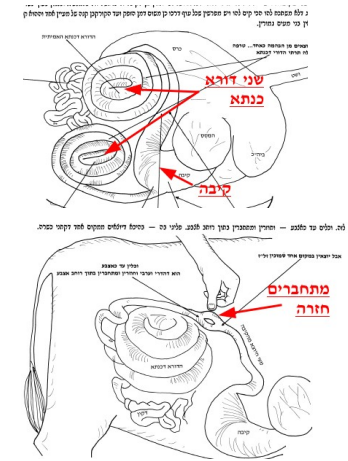
- לפי דעת **רב אחא: אמימר פסק** שקבוצת הביצים שנמצאת במעי תרנגולת בזמן שהפכה טרפה ("שיחלא קמא") – אסורה, מפני שהיא חלק מגוף האם, והביצים נטרפו איתה ביחד. אבל הביצים שנוצרו לאחר מכן – מותרות, מפני שהזכר שותף ביצירתן, וזהו מצב של "זה וזה גורם", גורם האיסור וגורם ההיתר משתתפים ביצירה וזה מותר באכילה.
- **רב אשי מקשה** מברייתא שאומרת שביצי טרפה אסורות מפני שגדלו באיסור. **אמימר מתרץ** שהברייתא עוסקת בתרנגולת שהטילה ביצים מעצמה ללא זכר ("דספנא מארעא"), שאז הטרפה היא הגורם היחיד והביצה אסורה. הסיבה שאמימר לא העמיד את הברייתא ב'שיחלא קמא' משום שכתוב שהביצים גדלו באיסור, ולא שהם נגמרו באיסור מהרגע שהתרנגולת נטרפה.
- את המחלוקת בברייתא בנוגע לולד של בהמה שנטרפה אם היא ראויה לקרבן – נסבין לפי הסברא הזו, בבהמה שהתעברה לאחר שנטרפה. **שרבי אליעזר** אוסר את הוולד מפני שהוא סובר ש"זה וזה גורם" – אסור; **ורבי יהושע** מתיר מפני שהוא סובר ש"זה וזה גורם" – מותר. והסיבה שהם נחלקו דווקא בקרבן ולא בחולין, כדי להשמיע את ההיתר של **רבי יהושע** כי כח דהיתרא עדיף, שאפילו לקרבן הוא מתיר, אבל המחלוקת נוגעת גם לחולין. וכאמור שניהם מודים בביצת טריפה דספנא מארעא שאין שם זה וזה גורם שהיא אסורה.
- **רבינא חולק על רב אחא** וסובר שטריפה לא מולידה ולכן הוא מעמיד את שמועת **אמימר** בספק טרפה ולא בטריפה ודאית. **אמימר אומר** שאת ביצי השיחלא קמא של תרנגולת שהיא ספק טריפה, משהים בצד, עד שנראה אם התרנגולת מסוגלת להוליד ולייצר עוד ביצים, אם כן, מסתבר שהיא לא טריפה וניתן לאכול את הביצים.
- את המחלוקת על הוולד הוא מעמיד בבהמה שהתעברה כשהייתה כשרה, ולאחר מכן נטרפה. **רבי אליעזר** סובר שהעובר נחשב כירך אמו ולכן נטרף עמה, **ורבי יהושע** סובר שהעובר לא נחשב כירך אמו ולכן הוא כשר. ושני התנאים מודים שביצי השיחלא קמא אסורות כי הם מעורות בגידים ונחשבים ממש חלק מהאם, ונטרפו ביחד איתה. והנוסח בברייתא הוא שכולם מודים בביצת טריפה שאסורה כי **נגמרה** באיסור.
- הגמרא **פוסקת** בספק טרפה: בזכר – אם שרד 12 חודש, הוא כשר. ובנקבה – אם ילדה או הטילה ביצים חדשות, היא מותרת.

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

■ הגמרא מסייגת שאם המעיין מתחברים חזרה למעי אחד בתוך מרחק של "כאצבע" – הבהמה כשרה.

■ **רב אמתי ורב אסי** נחלקו: האם הם חייבים להתחבר פיזית מחדש בתוך מרחק של אצבע כדי להכשיר? אחד מהם אמר שהם חייבים להתחבר מחדש מיד במרחק של אצבע, ואחד אמר שהם כשרים גם אם לא התחברו מחדש, ובלבד שהפיצול ביניהם מסתיים במרחק של כאצבע אחת בלבד לפני סוף החלחולת ("מלמטה"), שהרעי יוצא ממקום אחד.

○ המשנה אמרה **שרבי יהודה** פוסל עוף שנוצותיו נמרטו שלכאורה זה כמו "הגלודה" שניטל ממנה העור, סימן שנוצה נחשבת כמו העור. **רבי יוחנן** אמר **שרבי יהודה ורבי ישמעאל** אמרו דבר אחד, כי **רבי ישמעאל** אמר שהנוצה מצטרפת לבשר לחשב שיעור כזית לפיגול בקודשים, לכאורה כמו עור. **רבא** דוחה את ההשוואה ומסביר שיתכן **שרבי יהודה** פוסל מריטת נוצות רק משום שהעוף מת מהצינון ואין לו הגנה, אבל הוא לא מחשיב את הנוצה כעור גמור לעניין פיגול. וגם אצל **רבי ישמעאל** הסברות לא תלויות, וייתכן שלא יסכים לסברא של צינון.

4. ארי ראה שהפרה אכלה סוג צמח רעיל, האם זה אומר שהיא טריפה?

בהמה חולה או שאכלה רעל

○ המשנה מונה סדרת מחלות של כל הגוף, ורעלים שלא מטריפים את הבהמה: בהמה "אחוזת הדם", שאחזה עודף דם (**תפארת ישראל**), בהמה שניזוקה מעשן ("מעושנת"), בהמה שחלתה מצינון ("מצוננת"), בהמה שאכלה את צמח ההרדופני הרעיל, בהמה שאכלה צואת תרנגולים, או בהמה ששתתה מים מגולים שאולי יש בהם ארס נחש ("מים הרעים") – בכל אלו הבהמה כשרה.

○ בהמה שאכלה סם מוות או שהכיש אותה נחש – היא מותרת מצד הלכות טרפה, אבל היא אסורה באכילה משום סכנת נפשות, מפני שהרעל זורם בדמה ומסוכן לבני אדם.

■ **שמואל אמר** שאם הבהמה בלעה חילתית (שזה צמח חריף ביותר) – הבהמה טרפה, מפני שהחריפות מנקבת את המעיין.

○ **רב שיזבי מקשה** מבריייתא שאומרת שכשבלעה חילתית או סם המוות היא כשרה! הגמרא מתרצת שיש להבחין בין אכילת עלי חילתית (שהם כשרים ואינם מנקבים) לבין בליעת גרגירים של חילתית ("קרטין" – שהם חריפים ביותר ומנקבים את המעיין). ויש להבחין בין סם המוות שממית אדם שהיא אסורה, לבין סם המוות שממית רק בהמה, שהיא כשרה לאכילה.

■ ואמנם עולה מהבריייתא שיש שני מיני סם המוות לבהמה, כי גם הרדופני שמוזכר בבריייתא הוא סם מוות לבהמה.